

УДК 027.7.021:378.6:50(477.83)

ДІЯЛЬНІСТЬ НАУКОВОЇ БІБЛІОТЕКИ НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ВОДНОГО ГОСПОДАРСТВА ТА ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ В СВІТЛІ МОДЕРНІЗАЦІЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Алла КРИВА, Валентина ПЕРЕЛИГІНА

*Національний університет водного господарства та природокористування,
Наукова бібліотека,
вул. Приходька, 75, м. Рівне, 33000, Україна, тел. (0362) 22-25-39*

Розглянуто основні напрями роботи Наукової бібліотеки Національного університету водного господарства та природокористування на сучасному етапі розвитку. Особливу увагу звернуто на застосування нових інформаційних технологій в бібліотеці (електронний каталог, електронна бібліотека), її наукову (укладання бібліографічних покажчиків) та культурно-просвітницьку діяльність.

Ключові слова: Наукова бібліотека Національного університету водного господарства та природокористування, інформаційні технології, електронна бібліотека, наукова робота бібліотеки, виховна роль бібліотеки.

Бібліотека вищої школи в сучасному світі розглядається як соціальна інституція, характерною особливістю якої є взаємозв'язок з системою вищої освіти, а основними типологічними ознаками – безпосереднє включення у структуру і систему комунікацій вищого навчального закладу.

Наукова бібліотека Національного університету водного господарства та природокористування (НУВГП) – це універсальне книгозібрання, методичний центр для бібліотек вищих навчальних закладів Рівненської області, член Української бібліотечної асоціації, бібліотечної комісії з книгозбереження при МОН України.

Головна ціль нашої бібліотеки – забезпечити доступність документів, інформації для ефективного розвитку освітньої та наукової діяльності вищого навчального закладу на основі максимально повного задоволення інформаційних потреб професорсько-викладацького складу і студентів на базі можливостей новітніх технологій.

Наукова бібліотека як структурний підрозділ НУВГП здійснює бібліотечно-інформаційну підтримку навчальної, наукової, освітньої, виховної діяльності університету; веде науково-дослідну та культурно-виховну роботу.

Зведений загальний фонд бібліотеки – понад 1 млн примірників. Бібліотека складається з базової наукової бібліотеки з загальним фондом 853 440 примірників, у тому числі: 571 107 примірників навчальної літератури; 136 988 примірників наукової літератури (з них – 94 793 примірники фахових періодичних видань); 265 931 примірник навчально-методичних розробок викладачів університету та бібліотек відокремлених структурних підрозділів з кількістю примірників: технічного коледжу – 51 519, автотранспортного технікуму – 62 120, технікуму технології та дизайну – 40 953, Костопільського будівельно-технічного технікуму – 13 767 та

навчально-консультаційних центрів: Кримського – 20 770, Слов'янського – 9 703, Прилуцького – 14 732, Закарпатського – 10 557 прим.

Зростання університету протягом його існування розширювало коло завдань, що стояли перед бібліотекою. Поява нових дисциплін та впровадження кредитно-модульної та кредитно-трансферної системи організації навчального процесу диктували необхідність перепрофілювання книжкових фондів. В структурі бібліотеки виділялись галузеві читальні зали; диференційований підхід до обслуговування читачів зумовлював поділ абонементів, виділялись кафедральні бібліотеки. 28 кафедральних бібліотек університету мають 12 профільних читальних залів з кількістю місць від 12 до 38 в кожному. Загальна площа бібліотеки НУВГП – 1630 м².

Щоб забезпечити якісну підготовку фахівців для народного господарства України, пріоритетними завданнями, що постали сьогодні перед бібліотекою, є входження до єдиної бібліотечної системи країни та єдиної системи інформації та документації, створення раціональної системи діяльності навчального закладу. Для цього бібліотека налагоджує взаємодію та обмін інформацією з бібліотеками області, України, Росії та з різними структурними підрозділами університету – адміністрацією, викладачами, технічними спеціалістами.

Саме ступінь інформатизації бібліотек вишів виступає сьогодні умовою впровадження новітніх освітніх технологій. Наприкінці 2002 р. в бібліотеці НУВГП розпочалося широке впровадження комп'ютерних технологій в усі бібліотечні, інформаційні та управлінські процеси на основі програмного забезпечення “УФД/Бібліотека”. Було організовано відділ інформаційних технологій та комп'ютерного забезпечення. Нові технології вимагали засвоєння нових та розширення професійних знань, тому “Школа комп'ютерної освіти”, де співробітники бібліотеки отримують практичні поради по освоєнню складної техніки і програм, вирішує проблему. Навчання проводиться постійно.

Запровадження новітніх інформаційних технологій вплинуло на модернізацію інформаційно-бібліографічної діяльності бібліотеки. Змінились не тільки форми бібліографічної роботи, але й функції бібліографів. Сьогодні це вже не тільки пошук в базах даних (БД) бібліотеки – до нього додалась робота в Інтернеті з повнотекстовими БД. У відділі створено сектор інформаційної роботи. Співробітники відділу розпочали створювати свій навігатор по ресурсах Інтернету згідно профілю університету. Використання електронного каталогу забезпечує максимальну оперативність, повноту і точність в довідково-бібліографічному обслуговуванні, розширює спектр варіантів пошуку джерел інформації. Традиційні каталоги відходять на другий план. Працівники відділу надають допомогу користувачам у тематичному пошуку в електронних БД, документах на лазерних дисках, широко використовують у своїй роботі інформаційні бази, виставлені в Інтернеті.

Процес інформатизації вимагає формування нового типу мислення, передовсім виховання у студентів інформаційної культури, тому підвищення рівня інформаційної культури читачів є однією з найважливіших турбот працівників інформаційно-бібліографічного відділу. Традиційні заняття бібліотечно-бібліографічних знань перетворюються в щоденну індивідуальну роботу – консультування та навчання методам взаємодії з автоматизованою системою. Бібліографи проводять практичні заняття за темами: “Пошук в електронних базах даних бібліотеки”, “Інформаційний пошук на електронних носіях”. Сьогодні довідково-бібліографічне обслуговування читачів в бібліотеці неможливо уявити без використання інформаційних технологій.

Велике значення приділяється створенню електронних ресурсів для навчання та самостійної роботи студентів. У бібліотеці НУВГП функціонує електронний каталог видань активного фонду з 1991 року та електронна бібліотека.

Обсяг електронного каталогу на 1 березня 2012 р. складає 53 520 записів. Доступ до електронного каталогу відкрито з локальної та глобальної мережі. Перевагами електронного каталогу є доступність інформації, оперативність пошуку, поєднання спрощеного та багатоаспектного пошуку, наочність результатів пошуку. Кількість звернень до веб-сторінки бібліотеки за адресою: <http://nuwm.lv.ua/book.php> постійно збільшується (див. Рис. 1).

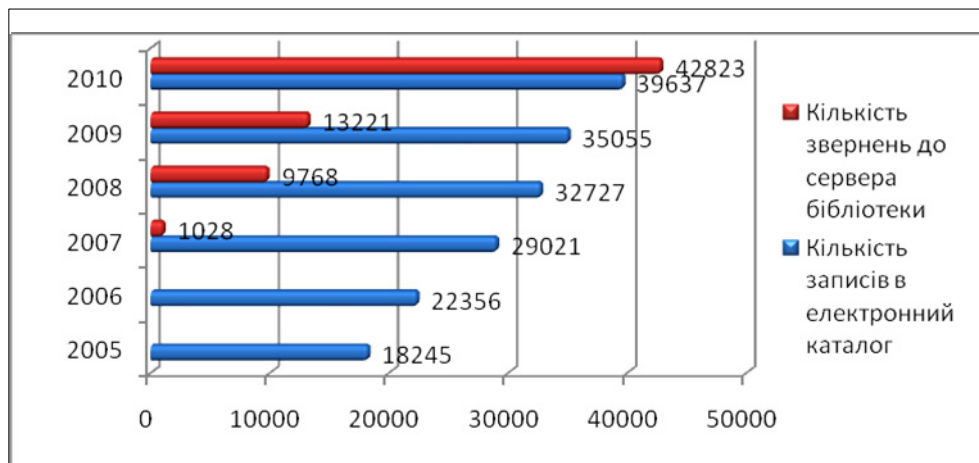

Рис. 1. Статистика звернень до сервера бібліотеки НУВГП та обсяг записів в електронний каталог.

В 2006 році створено Електронну бібліотеку (ЕБ), призначену для забезпечення студентів, викладачів та співробітників університету необхідною інформацією в електронному вигляді. ЕБ формується й працює згідно з чинним законодавством України та нормативно-методичними документами, що регламентують діяльність університету та бібліотеки. Для створення та наповнення використовується автоматизована інформаційно-пошукова бібліотечна система “УФД/Бібліотека”. Всього на веб-сторінці бібліотеки розміщено 1038 електронних версій підручників, посібників, статистичних бюлетенів, наукових статей. Електронна бібліотека у 2011 р. збільшилася на 85 повнотекстових електронних видань підручників та навчальних посібників. До інформаційних ресурсів електронної бібліотеки належать бібліографічні та повнотекстові бази даних. Їх формування здійснюється за допомогою технології, що передбачає доповнення бібліографічних записів електронного каталогу гіпертекстовими посиланнями на наявні електронні версії публікацій. Пошуковий апарат дає змогу виявляти документи за будь-яким елементом бібліографічного опису.

Доступ до матеріалів ЕБ здійснюється у локальній мережі з пошукової сторінки “УФД/Бібліотека” через електронний каталог. З огляду на дотримання авторських прав доступ до повних е-текстів обмежується локальною мережею НУВГП та електронним читальним залом бібліотеки.

Для користувачів бібліотеки є доступ до 714 повнотекстових електронних підручників “Центру навчальної літератури”. На 2012 р. передплачено доступ до цієї бази разом із Технічним коледжем НУВГП за дольовою участю.

У бібліотеці проведено штрих-кодування всіх книг з нових надходжень, а також штрих-коднуються книги читального залу активного ретрофонду кількістю понад 29 тис. примірників. У читальному залі працює автоматизована книговидача, а також безкоштовний бездротовий доступ до інтернету Wi-Fi. На абонентах для студентів молодших курсів та навчально-методичної літератури у 2010 р. встановлено два комп’ютери з підключенням до мережі Інтернет, де розпочато роботу з підготовки фонду до автоматизованої книговидачі.

Користувачі мають можливість відкритого доступу до електронної бібліотеки із 855 комп’ютерів, об’єднаних в локальну мережу, і можуть здійснювати пошук необхідної інформації за попереднім замовленням, користуватися електронною поштою для оперативної відправки чи отримання повідомлень та файлів. Надається можливість запису на свій носій необхідної інформації.

Історичною практикою доведено, що бібліотеки – це соціальні інститути, без яких суспільство не може бути демократичним, цивілізованим, повноцінним. В них відображується все те, що відбувається в динамічному соціокультурному житті країни. Бібліотеки вищих шкіл – це особливий тип бібліотек, що не тільки сприяє освітньому процесу, а є його складовою частиною. Перед ними зараз постають надзвичайно важливі завдання: сприяти особистісно-орієнтованій освіті, дати читачам високоякісну новітню інформацію, забезпечити вільний доступ до світових інформаційних джерел, формувати знання в сфері інформаційної культури майбутніх спеціалістів.

Велике значення для тих, хто навчається, має проведення масових інформаційних заходів (“Дні спеціаліста”, “Дні дипломника”, “Дні аспіранта”), на яких майбутні фахівці знайомляться з літературою зі спеціальності на відкритих переглядах, з переліком та змістом фахових періодичних видань, наявних у фонді бібліотеки. Традиційно цікаво проходять “Дні кар’єри”. Мета цього заходу – допомогти студентам визначити своє місце в житті, виробити відчуття впевненості у вирішенні проблем із працевлаштуванням. Ще навчаючись у виші, потрібно розпочинати свою кар’єру. Як зробити її? З чого почати? На ці запитання відповідають присутні гості, серед яких представники кадрових агентств міста, керівники підприємств, майбутні роботодавці. Головне підґрунтя цього заходу – розкриття інформаційних ресурсів. Студенти мають можливість отримати корисну інформацію, запозичити життєвий досвід, осягти механізм становлення кар’єри, ознайомитись з літературою.

В плані активізації науково-інформаційної роботи бібліотека зосереджує свою увагу на підтримці наукової діяльності професорсько-викладацького складу. В бібліотеці НУВГП проводяться презентації праць викладачів університету, які користуються особливою популярністю серед читачів. Вони розширюють інформацію про книгу, її авторів, дають можливість студентам пройти школу наукових дискусій, сприяють формуванню культури мислення, підвищенню рівня знань. Всі засідання проходять у читальному залі бібліотеки, обладнаному новими меблями.

Ефективність наукової роботи бібліотеки стала підставою для рішення Вченої ради НУВГП від 5 листопада 2007 р., яким бібліотеці було присвоєно статус наукової. Як результат наукової роботи у серії “Науково-методичні праці ректорів НУВГП Рівненського періоду” здійснено випуск двох і підготовано до друку один біобібліографічний показник. Започатковано серію “Відомі вчені університету”. В ній також

видано два і підготовано до друку один біобібліографічний покажчик. Покажчики “Цінні та рідкісні видання у фондах НУВГП”, “Вища освіта в Україні” та “Державне управління та місцеве самоврядування” будуть корисними для науковців та студентів, які займаються науковими дослідженнями.

Для інформування читачів про періодичні та інформаційні видання щороку друкується “Покажчик періодичних видань, передплачених бібліотекою Національного університету водного господарства та природокористування”, 6 разів на рік випускається “Бюлетень нових надходжень в бібліотеку НУВГП”, який одразу розміщується на веб-сторінці бібліотеки.

З 2007 р. бібліотека НУВГП надає доступ до програми “Строй-Інформ” з використанням нормативно-технічної бази наступних видів документів: 1) стандартів, норм, правил України, міжнародних стандартів ISO; 2) технологічного устаткування громадських будівель; 3) документів зі складання кошторисної документації.

Наукова бібліотека НУВГП активно співпрацює з видавництвом “Університетська книга” (м. Суми), з бібліотеками Херсонського державного аграрного університету, Хмельницького національного університету, Криворізького технічного університету, Запорізької державної інженерної академії, Львівського національного університету ім. І. Франка, Національного університету “Львівська політехніка”, Національного університету “Острозька академія”, Державною республіканською науково-технічною бібліотекою.

Бібліотека НУВГП є не тільки інформаційним, а й виховним центром, вона формує світогляд студента – майбутнього фахівця народного господарства, його художній смак, культуру, різнобічні інтереси. Культурно-просвітницька діяльність, пропаганда культурних цінностей, національних традицій здійснюється за Планом виховної роботи НУВГП через проведення заходів бібліотеки, присвячених знаменним і пам’ятним подіям та міжнародним святам.

Абонемент художньої літератури накопичив чималий досвід проведення просвітницьких заходів. Тематика їх різноманітна. Це, насамперед, акції, спрямовані на популяризацію кращих зразків вітчизняної культури. Цікавими виявилися для читачів години поезії сучасних поетів, вечори, усні журнали, огляди й бесіди за творчістю І. Франка, В. Стуса, Лесі Українки та І. Котляревського, П. Загребельного, Л. Костенко, народознавчі читання за українським календарем та години філософських роздумів, читацькі конференції, бібліографічні огляди з невербального спілкування, історії книги, сучасного етикету, здорового способу життя. Виховуючи у молоді гордість і шану до національного, бібліотека не залишає поза увагою світову культуру. Добре зарекомендували себе Декади культур, де читачі знайомляться з культурами Італії, Франції, Польщі та Росії. Декади включали години цікавих повідомлень й огляди літератури, перегляди, вечори, де звучали художнє слово й музика, демонструвалися репродукції картин митців цих країн. Бібліотека працює в тісному контакті з кафедрами університету та громадськими організаціями міста.

Майбутнє бібліотеки пов’язано із запровадженням новітніх інформаційних технологій та автоматизацією, концепція якої визначена в “Комплексній програмі розвитку бібліотеки”. План буде реалізовуватися поетапно. Він передбачає формування фонду нетрадиційних носіїв інформації, відкриття нового електронного залу, створення служби електронної доставки документів, участь в корпоративній діяльності бібліотек регіону, розширення діяльності інноваційного Центру бібліотечного менеджменту.

Сучасне програмне й технічне забезпечення, підготований до змін персонал (майже всі працівники мають вищу професійну освіту), планове впровадження інновацій та ретельно продумана організація роботи – ось передумови для успішної діяльності бібліотеки НУВГП в підвищенні якості підготовки фахівців для економіки України.

ACTIVITY OF THE SCIENTIFIC LIBRARY UNIVERSITY OF WATER MANAGEMENT AND NATURAL RESOURCES USE IN THE LIGHT OF THE MODERNISATION OF HIGHER EDUCATION

Alla KRYVA, Valentyna PERELYNINA

*National University of Water Management and Natural Resources Use,
Scientific Library,
75, Prykhod'ko Str., Rivne, 33000, Ukraine, tel. (0362) 22-25-39*

The article discusses key directions of the functioning of Scientific Library of National University of Water Management and Natural Resources Use at the current stage of development. Particular attention is paid to the implementation of modern information technologies in the library (e-catalogue, e-library), scientific (compiling bibliography guides) as well as cultural enlightenment activity.

Key words: Scientific Library of National University of Water Management and Natural Resources Use, information technologies, e-library, librarian's scholarly work, educational role of library.

ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ НАУЧНОЙ БИБЛИОТЕКИ НАЦИОНАЛЬНОГО УНИВЕРСИТЕТА ВОДНОГО ХОЗЯЙСТВА И ПРИРОДОПОЛЬЗОВАНИЯ В СВЕТЕ МОДЕРНИЗАЦИИ ВЫСШЕГО ОБРАЗОВАНИЯ

Алла КРИВАЯ, Валентина ПЕРЕЛЫГИНА

*Национальный университет водного хозяйства и природопользования,
Научная библиотека,
ул. Приходько, 75, г. Ровно, 33000, Украина, тел. (0362) 22-25-39*

Рассмотрены основные направления работы Научной библиотеки Национального университета водного хозяйства и природопользования на современном этапе развития. Особое внимание обращается на применение новых информационных технологий в библиотеке (электронный каталог, электронная библиотека), её научную (составление библиографических указателей) и культурно-просветительскую деятельность.

Ключевые слова: Научная библиотека Национального университета водного хозяйства и природопользования, информационные технологии, электронная библиотека, научная работа библиотеки, воспитательная роль библиотеки.

Стаття надійшла до редколегії 16.06.2012

Прийнята до друку 20.06.2013